

ligen at give tilkjende, at det er den Toldfrihed, som er erhvervet ved Kjøbebrevet, der er indbefattet under § 2. Der kunde jo vel have været Spørgsmaal om, hvorvidt man skulde være gaaet ind paa at bestemme nogen Sum som den største, der vilde være at tilstaae i Erstatning for Toldfrihed; men Udvalget har troet, at dette ikke vilde være hensigtsmæssigt, fordi, naar man satte en saadan Sum som den højeste, denne da uden Tvivl vilde blive den mindste. Det vilde nemlig i høi Grad blive vanskeligt for Finantsministeriet, naar der var optaget en saadan Sum i Loven, da at komme til Accord med de Vedkommende om nogen anden Priis end den, Loven angav, og derfor er man bleven staaende ved den Bestemmelse, der er optagen i Lovudkastet, at Afgjorelse ved mindelig Overenskomst bliver overladt til Finantsministeriet. Forsaavidt det af Udvalget stillede Endringsforslag gaaer igjennem, da vil det have den Indflydelse paa den Toldfrihed, der skal afløses, at overensstemmende med det Bilag, som er trykt, og hvori der gives en Fortegnelse over, hvad Fabriken har indført i de sidste 5 ¼ Aar, vil Summen nedsættes fra 1349 Rbd. til 568 Rbd., og at den aarlige Sum, som derved er nedsat, gaaer ned fra 260 Rbd. til 108 Rbd. 32 $\frac{1}{2}$. Dette er den factiske Indflydelse, som dette Endringsforslag, forsaavidt det vedtages, vil have paa den Sum, som i sin Tid kan tilkomme Geværfabriken.

Finantsministeren: Det vil vistnok være klart for det høitærede Things Medlemmer, at det er en i og for sig tvivlsom Retsspørgsmaals- og Betænkning, som det ærede Udvalg her i sin Betænkning har behandlet. Jeg troer, at, hvad der kan anføres for Udvalgets Mening, er vistnok aldeles udtømmede deri fremstillet. Jeg har forsaavidt slet ikke Noget imod, om man kommer til det ene Resultat eller til det andet, jeg troer, at der omtrent kan anføres Ligemeget for og imod. Saaledes som Sagen er stillet af Udvalget, vil det medføre, at, naar Loven kommer ud i den Stikkelse, Udvalget har ønsket, vil der nødvendigviis, antager jeg, blive en Proces med Geværfabriken paa Hellebæk om, hvorvidt Toldbegyndtigheden for norsk Jern er onereus erhvervet og tilkommer samme ifølge

dens Skjøde, eller ikke. Regjeringen er, hvis Udvalgets Forslag gaaer igjennem, affskaaren fra at kunne i den Henseende stikke noget Forlig; Regjeringen maa da begynde med at nægte, at norsk Jern indbefattes under den Toldfrihed, hvorfor der skal gives Erstatning, og, finder Geværfabriken sig derved brøstholden, saa er der ingen Udvei til Forlig, som dette tvivlsomme Spørgsmaal ellers i og for sig kunde egne sig til; men der bliver ingen anden Udvei aaben for Geværfabriken end enten at renoncere aldeles paa den Ret, den maatte formene at have, og som heller ikke, troer jeg, lader sig betragte som aldeles ugrundet, eller ogsaa lade det komme an paa en Proces. Ved den Form, som Udcastet derimod havde, var Sagen stillet saaledes hen, at Regjeringen kunde, ved at indgaae Forlig med Geværfabriken om, hvilken Erstatning der maatte tilkomme den efter Skjødet af 1769, ogsaa tage Hensyn til denne tvivlsomme Dvæstion. Hvilken af Veiene man nu vil gaae, er forsaavidt Regjeringen ganske det Samme; jeg har kun villet gjøre opmærksom paa, at jeg troer, at den Følge, som jeg har tilladt mig at betegne, er uadskillelig fra den af Udvalget foreslaaede Form.

Ordføreren: Forsaavidt den meget ærede Finantsminister har gjort opmærksom paa, at Antagelsen af det af Udvalget stillede Endringsforslag til § 2 vil have tilfølge, at Sagen vilde komme til Proces, da har jo Udvalget selv ladet indflyde en Bemærkning i Betænkningen, hvoraf det fremgaaer, at man har tænkt sig Muligheden deraf, idet der i Betænkningen er gjort opmærksom paa, at naturligtviis maatte Geværfabriken have Ret til at faae Dvæstionen afgjort ved Domstolene, forsaavidt den ønskede det. Det forekommer mig imidlertid ikke, at deri egentlig kan ligge nogen tilstrækkelig Grund for Rigsdagen til at afvige fra Indstillingen, forsaavidt den nemlig antager, at en saadan Godtgjørelse for fremmed Jern ikke tilkommer Fabriken. Jeg skal endnu gjøre opmærksom paa, at det forekommer mig, at der dog kunde være Spørgsmaal om en Afgjørelse ved Accord uden Hensyn til Spørgsmaalet om Erstatningen for Told af fremmed Jern. Det er nemlig klart, at Beregningen